No. 218. **1839**





BREDASCHE COURANT.



STAAT-, LETTERKUNDIG- EN WETENSCHAPPELIJK

NIEUWS- BLAD.

Vrijdag **13 September.**

FRANKRIJK.

PARIJS, den 10den September.

Het gouvernement heeft weder de volgende telegraphische depeche bekend gemaakt:

De prefect van den Nederrhijn aan den minister van binnenlandsche zaken.

Straatsburg 9 september,

» Eene nieuwe depeche uit Bazel van den 7den houdt de volgende bijzonderheden: Bij den opstand van gisteren heeft het volk het arsenaal en het stadhuis stormenderhand ingenomen. Een raadsheer die het volk wilde toespreken is door hetzelve gedood geworden. Het gouvernement is omver geworpen en een voorloopig bestuur benoemd. De landlieden stroomen naar Zurich en de bondsvergadering laat troepen aanrukken."

— De *Moniteur* deelt hoofdzakelijk de volgende bijzonderheden mede: In den nacht van den 5den op den 6den waren talrijke troepen landlieden voor de muren der stad verzameld, eischende: 1°. dat het kanton Zurich zich van het concordaat van 1831 afscheide; dat het uitvoerend bewind zich verbond om in geen geval den bijstand van het bondgenootschap in te roepen. Den 6den des morgens trok een dier hoopen de stad binnen en geraakte in gevecht met een korps militie, voor hetwelk dezelve moest onderdoen en de stad ruimen. In dit gevecht werden een vijftiental personen gedood, onder anderen het lid van den regeringsraad *Hegetschweiler*. Na dit treurtooneel deed de regeringsraad de troepen in hunne kasernen consigneren en de burgerwacht de posten bezetten. Eene proclamatie werd uitgevaardigd, waarbij de regering verklaarde, dat er geen bondstroepen ontboden en ook geen in aanmarsch waren, en dat zij de geheele zaak in handen van den grooten raad had gesteld. Deze proclamatie deed echter geene uitwerking; het aantal landlieden dat de stad binnen drong vermeerderde zoodanig, dat de regering zijne demissie gaf en hare leden zich tot een federatieven raad gevormd hebben, in welke, door middel der verkiezing, twee nieuwe leden, ter vervanging van het gesneuvelde lid en van een ander die zijne demissie genomen had, plaats namen. De rust werd hierdoor een weinig hersteld; de burgerwacht handhaafde de orde en was in goede verstandhouding met de landlieden; de militie had men de stad doen verlaten.

De bondsvergadering die thans te Zurich hare zittingen houdt, had op den 6den niet kunnen vergaderen; sommige harer leden spraken van de stad te verlaten.

In een bijzonder berigt uit Zurich van den 7den worden nog nadere bijzonderheden dezer betreurenswaardige gebeurtenissen medegedeeld: In den avond van den 5den had zich eensklaps het gerucht verbreid, dat er in de bondsvergadering, op het voorstel der deputatie van Bern, besloten was, het kanton Zurich door bondstroepen te doen bezetten. Dit dreef de landlieden ten getale van 5 à 6000 naar de stad, en een groot gedeelte drong dezelve binnen; het arsenaal werd van twee zijden omsingeld; op beide punten ontstond daarop het gevecht hierboven vermeld; van de landlieden waren echter slechts een honderdtal met geweren, de overigen met pieken, bijlen, hellebaarden enz. gewapend; zij moesten uit de stad wijken, doch wachtteden nu op de hoogten die de stad omgeven, de bewoners der oevers van de Aar af, die door het luiden der klokken van de gemeenten ontboden werden. Van tien tot twaalf ure schijnt het volk ook in de stad de klokken geluid te hebben, tot het vernam dat de burgerwacht de troepen van het arsenaal had vervangen. De regering nam intusschen de bovengezegde maatregelen. Ten een ure kwamen de landlieden, nu versterkt door die van de Aar, weder in de stad en hadden de veranderingen in het bestuur plaats, welke ten drie ure aan het volk werden kenbaar gemaakt. Sedert werd het bedaarder in de stad. De posten waren gemeenschappelijk door de burgerwacht en de landlieden bezet, wier getal men vermeende dat wel tot 15 à 20,000 aangegroeid was. De nacht van den 6den op den 7den is rustig voorbijgegaan. De landlieden bleiden in de kerken hun verblijf. Men scheen nog hoop te hebben op het levensbehoud van den regeringsraad *Hegetschweiler*.

Omtrent de spaansche zaken is heden weder de volgende telegraphische depeche bekend geworden, uit Bayonne van 20 September.

De generaal kommanderende de 20ste militaire divisie aan den minister van buitenlandsche zaken.

» Don *Carlos* heeft verscheidene bataillons van Navarre te Lecumberry ontboden; maar deze beweging heeft uit het gebrek aan krijgstucht niet kunnen plaats hebben. *Espartero* is dezen morgen met 12 bataillons uit Tolosa moeten trekken om op Lecumberry af te gaan. De emigratie blijft voortduren; 80 officieren zijn gisteren over Sarre de grenzen overgegaan."

Het *Journal des Débats* maakt de opmerking dat het dorp Lecumberry halfweg van Tolosa en Pampeluna ligt, op de hoogte bij eene engte die tot een bergketen behoort, welke hoogst moeijelijk kan omgetrokken worden. Zoo het dus *Espartero* hier gelukte door te dringen, zou zulks het bewijs leveren, dat ook de Navarrezen geen kloeken weêrstand meer bieden en don *Carlos* op niets meer kon rekenen.

— De *Sentinelle des Pyrenées* vermeldt van de Spaansche grenzen van den 6den, dat twee bataillons Lecumberry verlaten hadden, weigerende 't zij voor don *Carlos*, 't zij voor *Maroto* partij te kiezen. Allerlei buitensporigheden werden door dezelve bedreven; maar vooral gingen die van de vroegere opstandelingen te Vera alle palen te buiten; dezelve werden opgewonden door de taal en de beloften van den pastoor *Echevarria*. De generaal *Zariateguy* bevond zich te Estella; *Elio* met den pretendent te Lecumberry. De laatstgenoemde wist niet welk besluit te nemen; nu wilde hij zich naar *Cabrera* begeven, dan over de grenzen wijken; al de personen, geen militairen zijnde, raadde hij derwaarts te gaan en men dacht dat hij hun voorbeeld zoude volgen. De generaal *Moreno* was door de opstandelingen te Vera vermoord, op het oogenblik, dat hij zich naar Frankrijk wilde begeven.

Volgens eene bijzondere correspondentie uit Bayonne, van de karlistische zijde, zouden verscheidene bataillons, in plaats van de wapenen weggeworpen te hebben, zich met pelotons verspreid en op afgelegene punten zich weder onder de leiding van karlistische generaals herzameld hebben, zoodat het getal der afgevallen troepen slechts 6 à 7000 bedroeg; don *Carlos* had den infant don *Sebastiaan* en *Eguija* tot chef van den staf benoemd. Hij zou Lecumberry aan het hoofd van 11 bataillons verlaten hebben en in het binnenste van Navarre getrokken zijn, welligt om *Diego Leon* te overvallen. — Van dit vertrek uit Lecumberry blijkt van elders niets, zoodat men deswege nadere berigten zal moeten afwachten.

Volgens deze zelfde correspondentie zou *Maroto* zich te Bayonne bevinden en dus geen bevel in het constitutioneel leger voeren.

— Te Madrid is den 3den de bevrediging van Biskaije en Guipuzcoa, de afval van *Maroto*, *Urbistendo*, *Iturriaga* en *Simon Torre* met de onderwerping van 18 bataillons met het geschut bekend geworden en heeft er groote vreugde verwekt. De gematigde leden der cortes hadden zich terstond tot een feestmaal vereenigd. De geëxalteerde-partij scheen alleen onvergenoegd, daar zij nu de hoop om het bewind in handen te krijgen zag verdwijnen. De beurs was rijzende op de ontvangst der gezegde tijdingen. De 5 pCt. golden 28½.

— Volgens eene opgaaf had de fransche bank op den 1sten dezer aan specie in kas 242 millioenen fr., aan effecten en portefeuille 170 millioenen, aan goud en zilver 21 millioenen, en aan openbare fondsen 7 millioenen. De bank had voor 248 millioenen bankbilletten in omloop. Het crediet der schatkist bij dezelve beliep 187 millioenen en dat van loopende rekeningen 52 millioenen.

— Hier ter beurze waren heden zoowel de binnenlandsche als de spaansche fondsen gezocht. De laatste steeg tot 30¼ doch daalde weder door de realisatien der winsten tot 29⅞. De notering was heden (10 *September*): 5 pCt. 110,75; 3 pCt. 81,10; Nap. r. 101,70; Sp. Ardoin 29⅞; Passieve 7; oude dif. Z. int. 8⅞; nieuwe dif. Z. int. 13 drie achtste; Rom. L. 102⅝.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 9 den September.

De *Augsburgsche Zeitung* behelst thans berigten uit Konstantinopel tot den 29sten Augustus. In dezelve wordt gemeld, dat de grootvizier den volgenden dag na de terugkomst van den kapitein *Anselme* uit Alexandrie, de gezanten der mogendheden bijeengeroepen en hun mededeeling gedaan had van *Mehemed's* antwoord en weigering om in de voorgestelde schikkingen te bewilligen. Allerlei voorslagen waren in die bijeenkomst gedaan, maar men was tot geen besluit gekomen. De gezanten van Oostenrijk, Frankrijk en Engeland hadden nog denzelfden dag estafetten naar Weenen met nadere instructien gezonden. Aan de bewilling tot verwijdering van *Chosrew* kon men intusschen niet denken, daar hij nog de eenige man was om rust en orde te handhaven. — Men zeide dat de zendelingen van *Mehemed*-ali, die Macedonie en Albanie in opstand moesten brengen, door engelsche kruisers aangehouden waren; men hoopte bij hen documenten te vinden die hun strafwaardig voornemens zouden staven, en wilde deze dan openbaar maken.

Handelsbrieven uit Konstantinopel te Weenen ontvangen, houden dat de Porte eene rondgaande nota aan de vertegenwoordigers der mogendheden had gezonden, waarin er op aangedrongen werd, dat de onderhandelingen over de oostersche aangelegenheden onder de oogen der Porte te Konstantinopel mogten gehouden worden.

— Te Alexandrie wist men den 16den Augustus, dat *Ibrahim* nog te Marasch was, en dat *Hafiz*-pacha zich op eenige uren noordwaarts van die plaats bevond, maar zonder troepen, daar de weinig duizenden, die hij na zijne nederlaag weder verzameld had, verloopen waren, zonder dat men wist wat van hen was geworden. Het Egyptisch leger moest zich groote ontberingen getroosten, maar deed zulks geduldig, in de hoop van eerlang op Konstantinopel te zullen aanrukken.

BELGIE.

BRUSSEL, den 11den September.

Men wil hier, ook naar de jongste berigten uit Londen, nog steeds dat het huwelijk der britsche koningin met den jongen hertog van Saxen-Coburg, voortgang zal hebben, en de reis van koning *Leopold* met de verwezenlijking van dit ontwerp in verband staat.

— De luitenant-kolonel *Lamotte*, kommandant van het elite-regiment te Leuven, een der fransche nog in Belgie in dienst zijnde officieren, is door zijn gouvernement naar Frankrijk terug ontboden.

— De koning heeft de twee photographische platen, hem door *Daguerre* ten geschenke gezonden, ter beschikking van het bestuur der tentoonstelling gesteld. Men verwacht dat dezelve heden voor het publiek zigtbaar zullen zijn.

— De Ardoins golden heden te Antwerpen 20¾, dertien zestiende; hier had men verwacht dat de koers te Parijs nog hooger zou gestegen zijn, [illegible] niet verhoogd. De prijzen waren heden 20¾ a ⅞.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 12den September.

Men meldt ons uit het naburig Terheyden het volgende:

„Zijne Excellentie de Heer Staatsraad, gouverneur dezer provincie, deszelfs tournée vervolgende, heeft onder anderen ook de gemeente Terheyden op den 11den dezer met een bezoek vereerd, en is aldaar zeer luisterrijk ontvangen. Het nieuw gebouwd wordend raadhuis, waaraan op 's Konings verjaardag plegtig door den Raad den gedenksteen was gelegd, de Raadkamer en het huis des Burgemeesters waren fraai versierd, de Nederlandsche Vlag wapperde van de publieke en andere gebouwen. — Bij zijne aankomst werd Z. H. E. Gestr. door den Burgemeester aan het hoofd van den Raad hartelijk verwelkomd, terwijl de Geestelijken van de verschillende Godsdiensten en de Ambtenaren en eenige Partikulieren, bij Z. E. hunne opwachting [illegible]; hierna bezocht Z. H. Ed. Gestr. de Kerkgebouwen en het [illegible], waarna eenige ververschingen door den Burgemeester [illegible] werden gebruikt, en na een hartelijk afscheid, begroet door [illegible], vervolgde Z. E. zijne reis."

— Wij vernemen dat in de volgende week de onderstaande veranderingen in ons garnizoen zullen plaats hebben. Op den 16den en 17den vertrekken van hier de beide eerste bataillons der 8ste afdeeling, waarvan het 1ste bataillon met den staf naar Groningen marcheert en het 2de bataillon naar Leeuwarden; denzelfden dag komt in onze vesting het 2de bataillon jagers om alhier garnizoen te houden. Den 16den komt het 1ste bataillon van de 12de afdeeling uit de Willemstad alhier binnen, en vertrekt het 2de bataillon derzelfde afdeeling naar de Willemstad en Geertruidenberg.

— Bij Zijner Majesteits besluit van den 9den September 1839, n°. 102, is de graaf *Joachim von Münch Bellinghausen*, Keizerlijk Oostenrijksch presiderende gezant van de Duitsche Bonds-Vergadering, benoemd tot ridder grootkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw.

— Z. M. heeft den 1sten luitenant in Hanoversche dienst, *A. von Ilnesebeek*, een eervol ontslag verleend als vrijwilliger bij het nederlandsche leger.

Aan den 1sten luitenant *P. L. Tissot van Patot*, van de 17de afdeeling, is het non-activiteits-tractement verleend.

— Aan de respective heeren gouverneurs is te kennen gegeven, dat de acten van den burgerlijken stand, in Belgie afgegeven, of van notariële en andere stukken van Belgische ambtenaren afkomstig, hier te lande als gewone buitenlandsche zullen moeten worden behandeld en als zoodanig worden aangenomen, onder gelijke formaliteiten als ten aanzien van buitenlandschen akten het geval is.

— Uit de aanbevelings-lijst, door het hof van Holland ingezonden aan de provinciale staten dier provincie, om daaruit, ingevolge de wet op de zamenstelling der regterlijke magt, eene voordragt van drie kandidaten aan Z. M. aan te bieden, blijkt, dat daartoe de keuze is gevallen op de heeren: Mr. *H. A. Bollaard*, president van de arrondissements regtbank te 's Gravenhage, Mr. *Vaillant*, advokaat te Amsterdam, Mr. *W. C. B. Wentgens*, advocaat bij den hoogen raad te 's Gravenhage, Mr. *Buiskens*, officier der regtbank te Leiden, Mr. *van der Kemp*, officier der crimin. regtbank te Amsterdam, en Mr. *C. Arntzenius*, subst. griffier bij den hoogen raad.

— Onze verdienstelijke stadgenoot de heer *van Oeckelen* na onlangs met zijn Androïde-Klarinettist een togt door Belgie te hebben gedaan, bevindt zich, thans naar wij vernemen te Amsterdam, waar het genoemde meesterstuk van werktuigkunde thans in de nieuwe zaal *Odéon* zou ten toongesteld worden.

— De heeren *P. van Vlissingen* en *P. van Eik*, te Amsterdam, hebben vastgesteld en ter algemeene deelneming gezonden, het prospectus en de voorwaarden eener op te rigten Stoomboot-Reederij, ten doel hebbende, het daarstellen van een stoomvaart tusschen Amsterdam en Londen. De reederij zal bestaan uit 200 portien, ieder groot *f* 2,500, en als geconstitueerd beschouwd zal worden zoo ras voor *f* 250,000, zal zijn deel genomen. Het bestuur zal worden uitgeoefend door twee boekhouders, onder toezigt van drie commissarissen.

— Te Arnhem zijn den 5den dezer voor het provinciaal geregtshof van Gelderland de teregtzittingen begonnen over de personen van *Jan van Veer*, oud 66 jaren, van beroep stoelenmatter te Culenburg; *Jacobus van Harp*, oud 47 jaren, sjouwer te Utrecht, en *Dirk Ladru*, oud 26 jaren, gewezen militair te Amsterdam; alle beschuldigd van diefstal bij nacht in eene bewoonde huizing, met overklimming en inwendige braak, gepaard met moedwillig en manslag met voorbedachten rade, aan den 70 jarigen grijsaard, den heer *G. de Wild*, te Culenborg. De beide eerste beschuldigden hadden reeds tweemalen schavotstraf ondergaan, terwijl de derde in 1837 van den militairen stand vervallen verklaard en tot drie jaren kruiwagenstraf veroordeeld werd. De behandeling dier zaak heeft drie dagen geduurd; in de Zitting van het hof van den 10den heeft hetzelve de twee [illegible], als schuldig aan diefstal met overklimming en inwendige braak, voorafgegaan van moord, en de derde beklaagde als schuldig [illegible] door te hebben gewaakt dat de beide eerste beklaagden hunne misdaad ongehinderd konden volvoeren, veroordeeld om te Culenburg op een schavot te worden opgehangen. Na het uitspreken van het arrest hield de voorzitter van het hof eene indrukwekkende toespraak aan de veroordeelden, waarbij hij het hun vroeger misdadig levensgedrag herinnerde, en bij het verzwarende van hunne laatste euveldaad bepaalde. Aan *Dirk Ladru*, die niet, even als zijne medeveroordeelden, reeds vroeger wegens misdaad was gestraft, gaf de voorzitter veel uitzigt op de koninklijke gratie.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.